

Received / Makale Geliş Tarihi 08.11.2024
Published / Yayınlanma Tarihi 31.01.2025
Volume (Issue) Cilt (Sayı) 9 (50)
pp / ss 16-24

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.14788139
Mail: editor@pejoss.com

Rukiye Eryılmaz

<https://orcid.org/0000-0001-7593-7744>

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları ABD, Kırıkkale/ TÜRKİYE

Ror ID: <https://ror.org/01zhwwf82>

Prof. Dr. Hande Şahin

<https://orcid.org/0000-0002-0012-0294>

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale/ TÜRKİYE

Ror ID: <https://ror.org/01zhwwf82>

Erken Yaşta Evlilik Yapan Kadınların Aile Yaşam Doyumlarının ve Psikolojik Sağlamlıklarının İncelenmesi¹

Examination of Family Life Satisfaction And Psychological Resilience of Women in Early Marriages¹

ÖZET

Bu çalışma erken yaşta evlilik yapan kadınların aile yaşam doyumlarının ve psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı tipte bir araştırma olup çalışma grubunu, Kırıkkale ilinde erken yaşta evlilik yapan kadınlardan Sanayi, Yenimahalle ve Kaletepe mahallelerinde yaşayan gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden 408 kadın oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcıların bireysel özelliklerine ilişkin verilere ulaşmak amacıyla sosyo- demografik bilgi formu, Taşdelen-Karçkay (2016) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan “Aile Yaşam Doyumu Ölçeği” ile Doğan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma verileri normal dağılım gösterdiği için analizlerde Bağımsız Örneklemeler T Testi ile Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. ANOVA sonucu anlamlı sonuçlarda gruplar arasındaki farkı ortaya koymak için Post Hoc testlerinden Tukey testinden yararlanılmıştır. Psikolojik sağlamlık ve aile yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Psikolojik sağlamlığın aile yaşam doyumları üzerindeki etkisinin incelenmesinde doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre erken evlilik yapan kadınların Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puanlarında öğrenim durumuna, medeni duruma, evlilik süresine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Aile yaşam doyumları puanlarında ise öğrenim durumu, medeni durum, ilk evlilik yaşı değişkenleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Psikolojik sağlamlık ile aile yaşam doyumları arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken evlilik, kadın, aile yaşam doyumları, psikolojik sağlamlık

ABSTRACT

This study was conducted to examine the family life satisfaction and psychological resilience of women in early marriage. It is a descriptive type of research and the study group consists of 408 women who voluntarily agreed to participate in the study living in Sanayi, Yenimahalle and Kaletepe neighborhoods among women who had early marriages in Kırıkkale province. In the study, socio-demographic information form, “Family Life Satisfaction Scale” adapted into Turkish by Taşdelen-Karçkay (2016) and “Brief Psychological Resilience Scale” adapted into Turkish by Doğan (2015) were used to obtain data on the individual characteristics of the participants.

Since the research data were normally distributed, Independent Samples T Test and One-Way Analysis of Variance were used in the analysis. Tukey test, one of the Post Hoc tests, was used to reveal the difference between the groups in significant results of ANOVA. Pearson Correlation Coefficient was calculated to reveal the relationship between psychological resilience and family life satisfaction. Linear regression analysis was used to examine the effect of psychological resilience on family life satisfaction. According to the results of the study, there is a significant difference in the Psychological Resilience Scale scores of women in early marriages according to their education level, marital status and marriage duration. In Family Life Satisfaction scores, a significant difference was found between the variables of education level, marital status, and age at first marriage. There is a positive and moderate relationship between Psychological Resilience and Family Life Satisfaction.

Key Words: Early marriage, women, family life satisfaction, psychological resilience

¹ Bu çalışma “Erken Yaşta Evlilik Yapan Kadınların Aile Yaşam Doyumlarının ve Psikolojik Sağlamlıklarının İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Dünyanın birçok bölgesinde kadınların ve kız çocuklarının karşı karşıya kaldığı temel insan hakları ihlallerinden biri erken yaşta yapılan evliliklerdir. Erken yaşta evlilik ya da başka bir ifade ile çocuk evliliği, taraflardan en az biri on sekiz yaşından küçük iki kişinin, resmî, dinî ya da geleneksel bir evlilik sözleşmesiyle birleşmesi anlamına gelmektedir (Çelebi ve ark., 2020). Türkiye’de yasal evlenme yaşı 18’dir. Ancak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu Madde 124’e göre “*Erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak buldukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir*” (TMK, 2001). Yine TCK Madde 128’e göre; “*Hâkim, haklı sebep olmaksızın evlenmeye izin vermeyen yasal temsilciyi dinledikten sonra, bu konuda başvuran küçük veya kısıtlının evlenmesine izin verebilir*” denilmektedir (Resmi Gazete, 2004). Ayrıca Türkiye’nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde de “*erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır*” hükmü yer almaktadır (UNICEF, 1989). Her ne kadar yasalarla sınırlama getirilmiş olsa da toplumumuzda özellikle kırsal kesimlerde erken yaşta evlilik yapanlar görülmektedir.

Ülkemizde yıllara göre ortalama ilk evlenme yaşı incelendiğinde, her iki cinsiyette de ilk evlenme yaşının arttığı görülmektedir. Ortalama ilk evlenme yaşı 2021 yılında erkeklerde 28,1 iken kadınlarda 25,4 olarak belirtilmektedir (TUİK, 2022). Günümüzde evlilik yaşı giderek yükselse de Türkiye’de çocuk yaşta evlilikler hâlen bir sorun olarak gündeme gelmektedir. Aile yapısı bunun en önemli nedenlerinden biridir. Erken yaşta evliliklerde kültürel kodlar ön plana çıkmaktadır. Özellikle ataerkil aile yapısında erkeğin üstünlüğü görüşü hakim olduğundan kız çocuklarının erken yaşta evlendirilebilmeleri söz konusu olabilmektedir.

Aile, kişinin yaşama gözlerini açtığı andan itibaren içinde bulunduğu, bireye yaşamını sürdürebilmesi için gerekli bakımın ve ilginin sunulduğu, ahlaki yargıların, toplum kurallarının ve sosyalleşmenin temellerinin atıldığı ilk yapıdır (Bayer, 2013). Goldenberg ve Goldenberg (2007), üyelerinin gereksinimleri ve bağılıklarını vurgulayarak aileyi; bireylerinin birbirlerine sevgi, duygusal yakınlık, karşılıklı bağıllık, yoldaşlık, sosyallik, kalıcı ilişki ve tüm diğer ihtiyaçlar açısından bağlı olmalarını sağlayan bir kurum olarak tanımlamıştır. Aile kurumu gerek yapısal gerekse işlevsel yönden, içinde bulunulan dönem ve toplumun kültürel özelliklerine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Farklı dönemlerde yapılmış mevcut tanımlamalar bulunmakla birlikte, aile ile ilgili evrensel ve sürekli olarak geçerliliğini koruyabilecek bir tanımlamanın yapılabilmesi oldukça zordur. Ancak, mevcut tanımlar incelendiğinde ailenin en az iki kişiden meydana geldiği, üyelerinin ortak bir çatı altında yaşamını sürdürdüğü, üyeleri arasında duygusal bağın bulunduğu, üyelerin farklı roller üstlendiği ve üyeler arasında kendine has, spesifik bir etkileşimin bulunduğu anlaşılmaktadır (Çetin-Yücel ve Mangır, 2021)

Aile yaşam doyumu, toplumun temel yapı taşı olan aile içindeki var olan duygusal atmosfer olup bireyin içinde bulunduğu aile yapısı içerisindeki ilişkilerinden (ebeveyn-çocuklar-kardeşler) aldığı doyumu ifade etmektedir (Carver ve Jones,1992; Çalışkan ve ark., 2017). Çok boyutlu bir kavram olarak aile yaşam doyumu; evlilik, aile ekonomisi, çeşitli aile ilişkileri ve aile yaşamı koşullarının genel değerlendirmesini içermektedir. Ancak kavram bunlarla sınırlı değildir ve aile yaşamı deneyimlerinin öznel değerlendirmesini de kapsamaktadır (Ji ve ark., 2002). Aile yaşam doyumu aile ilişkilerinin ortaya çıkardığı bir duygudur ve aile içinde meydana gelen etkileşimler (sözlü ve/veya fiziksel) bu duygunun kaynağını oluşturmaktadır. Aile doyumunun yüksek olduğu bir üyede olumlu (pekiştirici) aile etkileşimleri olumsuz (cezalandırıcı) olanlardan daha fazladır (Barraca ve ark., 2000).

Bireyler yaşam süresince pek çok olumsuz durumla, örseleyici, sarsıcı ve stresli yaşam olaylarıyla karşı karşıya kalabilmektedirler. Söz konusu olumsuz yaşantıları deneyimleyen kişilerin, bu durumlara tepkileri ya da bu durumlarla başa çıkma stratejileri farklı farklıdır. Kimi bireyler yaşanan stresli ve travmatik durumlar karşısında anksiyete ve depresyon gibi çeşitli sıkıntılar yaşayabilmekte ve bu olumsuz ruh hali çok uzun sürebilmektedir. Kimi bireyler ise, bu tür olumsuz yaşantıların ortaya çıkardığı ruh halinden kısa sürede çıkabilmekte ve normal yaşamlarına dönebilmektedirler. Bireylerin bu kendini toparlama ve hızlı bir şekilde normal yaşantılarına dönme güçleri, psikolojik sağlık kavramıyla açıklanmıştır (Doğan, 2015). Psikolojik sağlık, bireylerin trajedi, travma, sıkıntı, zorluk ve devam eden önemli yaşam stresörleri karşısında geliştirdiği uyum sağlama yeteneğidir (Newman, 2005). Örneğin psikolojik sağlık, sağlıklı uyumun gelişimi ve sürdürülmesi ile ilgili küresel bir süreç olarak (Egeland ve ark., 1993); kişinin yaşamış olduğu zorlukların ardından ortaya çıkan olumlu bir sonuç olarak (Masten, 2007); kişiliğin bir özelliği veya yönü olarak (Smith ve ark., 2008) ve kapsamlı bir şekilde kaynaklar, özellikler ve kapasiteler kümesi olarak tanımlanmıştır (Norris ve ark., 2008). Psikolojik sağlık kavramı için yapılan tanımlara bakıldığında zaman

bu tanımların üç ortak noktada birleştiği dikkat çekmektedir. Bunlar:

- Bireyin yaşamış olduğu risk ve/veya zorluklar
- Bireyin zorluklar ile baş etmesi ve sonrasında göstermiş olduğu uyum,
- Bireyin psikolojik sağlamlığını etkileyen koruyucu faktörler olarak sıralanabilir (Gizir, 2007).

Aile yaşam doyumunu etkileyen faktörler arasında; olumlu bir bakışa sahip olmak, hedeflere ulaşma konusunda çabalamak, olaylara pozitif yaklaşmak, kendini iyi hissetmek ve hayatı anlamlı bulmak yer almaktadır (Baykoçak, 2002). Bu kavramlar psikolojik sağlamlık ile doğrudan ilişkilidir. Aile içerisinde sevgi, saygı, paylaşım ve dayanışma gibi olumlu duygular içerisinde yetişen bireylerin çevresindeki insanlarla sağlıklı ilişkiler kurdukları, ebeveynlerinin ilgi ve desteğini hisseden bireylerin psikolojik olarak daha sağlam olduğu belirtilmektedir (Çalışkan ve ark., 2017). Bu bilgiler ışığında bu çalışmada erken evlilik yapmış kadınların aile yaşam doyumlarının ve psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma tanımlayıcı tipte bir çalışma olup araştırmanın çalışma grubunu, Kırıkkale ilinde Sanayi, Yenimahalle, Kaletpe Mahallelerinde yaşayan ve 18 yaşın altında ilk evliliklerini yapmış 408 kadın oluşturmaktadır. Çalışma, Kırıkkale Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 25 Ekim 2023 tarihinde yapılan toplantıda (Karar No: 2023.10.27) etik açıdan uygun bulunmuştur.

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma kapsamına alınan kadınlarla ilgili demografik özelliklere ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo1.Kadınlara Ait Demografik Özellikler

Değişken	Grup	N	%
Yaş	18-24 yaş	36	8,8
	25-35 yaş	63	15,4
	36-46 yaş	99	24,3
	47-57 yaş	119	29,2
	58-68 yaş	59	14,5
	69 yaş ve üstü	32	7,8
Öğrenim Durumu	Okuryazar değil	51	12,5
	Okuryazar	37	9,1
	İlkokul	134	32,8
	Ortaokul	92	22,5
	Lise	77	18,9
	Önlisans	17	4,2
Medeni Durumu	Evli	334	81,9
	Boşanmış	42	10,3
	Nikâhsız birliktelik	32	7,8
İlk Evlilik Yaşı	15 yaş ve altı	70	17,2
	16 yaş	144	35,3
	17 yaş	194	47,5
Evlilik Süresi	15 yıl ve daha az	105	25,7
	16-29 yıl arası	106	26,0
	30-37 yıl arası	97	23,8
	38 yıl ve üstü	100	24,5
Mahalle	Kaletpe	137	33,6
	Sanayi	136	33,3
	Yenimahalle	135	33,1

Tablo 1’e göre; çalışma grubunu oluşturan kadınlar arasında 47-57 yaş (%29,2) aralığında olanlar ilk sırada yer almaktadır. Bunu sırası ile % 24,3 ile 36-46 yaş aralığında olanlar, %15,4 ile 25-35 yaş aralığında olanlar ve %14,5 ile de 58-68 yaş aralığında olanlar izlemektedir.

Örneklemin %12,5’inin okur-yazar olmadığı, %9,1’inin okur-yazar olduğu, %32,8’inin ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılanların %17,2’si 15 yaş ve altında, %35,3’ü 16 yaşında, %47,5’i 17 yaşında ilk evliliklerini yaptığını belirtmiştir. Kadınların %81,9’u evli %10,3’ü boşanmış, %7,8’inin ise nikahsız birlikteliği bulunmaktadır. Kadınlar arasında 15 yıldan daha uzun süredir (%24,5) evli olduğunu belirtenler önde gelmektedir.

2.2. Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Araştırma verileri 30 Ekim 2023-5 Nisan 2024 tarihleri arasında anket formu aracılığıyla kolay örnekleme yöntemi ile araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşmeler ile toplanmıştır. Katılımcılara öncelikle çalışma

hakkında bilgi verilerek yapılan araştırmanın amacı, araştırma ile elde edilen bilgilerin sadece bilimsel amaçla kullanılacağı, elde edilen verilerin gizlilik içinde değerlendirileceği ve başka bir amaçla kullanılmayacağı belirtilmiştir. Bu çalışmada, Taşdelen-Karçkay (2016) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan “Aile Yaşam Doyumu Ölçeği” ile Doğan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği” kullanılarak erken evlilik yapmış kadınların aile yaşam doyumlarının ve psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi amaçlanmıştır.

2.2.1. Aile Yaşam Doyumu Ölçeği

Çalışmada aile yaşam doyumunu ölçmek için Barraca ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilen, Taşdelen-Karçkay (2016) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Aile Yaşam Doyumu Ölçeği (AYDÖ) kullanılmıştır. Tek boyutlu (tek faktörlü) olan bu ölçekte 27 madde bulunmaktadır. Ölçekte bulunan maddelerden 14 tanesi (2, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 25 ve 27) ters maddedir ve bu maddeler puanlanırken tersine puanlama yöntemi kullanılmıştır. Bu ölçekten alınabilecek puanlar 27 ile 135 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, katılımcının aile yaşam doyumunun yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek 5’li Likert tipinde hazırlanmış bir ölçek olup katılımcılardan “Biraz”, “Az”, “Orta”, “Çok”, “Tamamen” seçeneklerinden kendisine uygun olanı seçmeleri istenir. Ölçeğin Cronbach’s alpha güvenilirlik değeri .95’tir. Düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları ise .48 ile .75 arasında değişen değerleri içermektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin uyum indeksi IFI = .90, CFI = .90, GFI = .85, AGFI = .90 ve RMSEA = .07 olarak hesaplanmıştır (Taşdelen-Karçkay, 2016).

2.2.2. Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği

Araştırmada kullanılan Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği’nin (KPSÖ) İngilizce formu Smith vd. (2008) tarafından bireylerin psikolojik sağlık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Geliştirilen bu ölçeğin Türkçeye uyarlanması ve geçerlik, güvenilirlik çalışmaları Doğan (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçek 5’li Likert tipi 6 maddelik bir ölçektir. Ölçekte seçenekler “Hiç uygun değil (1)”, “Uygun Değil (2)”, “Biraz Uygun (3)”, “Uygun (4)” ve “Tamamen Uygun (5)” şeklinde kademelendirilmiştir. Ölçekte 2,4 ve 6. maddeler ters madde olup puan hesaplamasından tersten kodlanmaktadır. Ölçekte alınan yüksek puan psikolojik sağlamlığın yüksekliğini ifade etmektedir. Ölçek için iç tutarlık, test tekrar test güvenirligi, doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt bağıntılı geçerlik yöntemleri uygulanmıştır. Ölçeğin güvenirligi test tekrar test ve iç tutarlık yöntemleri uygulanarak bulunmuştur. Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin toplam varyansı %54 çıkmış ve bu durumda ölçeğin tek faktörle bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin test tekrar test güvenirlilik katsayısı .62 ile .69 arasında hesaplanmıştır. Ölçeğin Türkçe versiyonunu iç tutarlık katsayısı .83 bulunurken iç tutarlık güvenirlilik katsayısı .80 ile .91 arasında bulunmuştur.

2.3. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Araştırmanın verileri analiz edilmeden önce normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığı z skoru dağılımları ve çarpıklık-basıklık katsayıları ile incelenmiştir. Elde edilen puanlarda çarpıklık basıklık değerlerinin 0’a yakın olması normallik göstergesi olarak görülürken ± 1 arasında olan değerlerin normallik varsayımını sağladığı kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2016). Toplam örneklem içerisinde uç değer bulunmadığından araştırmaya katılım gösteren 408 verinin tamamı ile analizlere devam edilmiştir. Tablo 2’de puanlara ilişkin betimsel istatistikler incelendiğinde Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği ile Aile Yaşam Doyum Ölçeği toplam puanları normallik varsayımlarını sağlamaktadır. Veriler normal dağılım gösterdiği için analizlerde bağımsız değişkenlerden çocuğu olma durumu için Bağımsız Örneklem T Testi; diğer değişkenlerinde ise Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Anova sonucu anlamlı sonuçlarda gruplar arasındaki farkı ortaya koymak için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Psikolojik sağlamlık ve aile yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Psikolojik sağlamlığın aile yaşam doyumları üzerindeki etkisinin incelenmesinde doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Tablo 2. Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçekler	X̄	s.s	Min.	Max.	Çarpıklık		Basıklık	
					İst.	Std. hata	İst.	Std. hata
Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği	18,75	5,71	6	30	-,146	,121	-,201	,241
Aile Yaşam Doyum Ölçeği	115,79	28,78	27	179	-,570	,121	,320	,241

Tablo 2’ye göre Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeğinden alınabilecek puanlar 6-30 arasında değişmektedir. Çalışma kapsamına alınan erken yaşta evlilik yapan kadınların psikolojik sağlamlıklarının ortanın üzerinde ($\bar{X}= 18,75$) olduğu tespit edilmiştir. Aile Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınabilecek puanlar 27 ile 135

arasında değişmektedir. Buna göre katılımcıların aile yaşam doyumlarının yüksek olduğunu ($\bar{X}=115,79$) söylemek mümkündür.

3. BULGULAR

Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği ve Aile Yaşam Doyum Ölçeği puanlarına ilişkin verilerden elde edilen bulgular bu bölümde ele alınmıştır.

Tablo 3. Yaşa Göre Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği ve Aile Yaşam Doyum Ölçeği Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Ölçek	n	Grup	\bar{X}	s.s.	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
KPSÖ	36	18-24 yaş	20,52	5,46					2,077	,07
	63	25-35 yaş	18,33	5,97	Gruplararası	334,737	5	66,947		
	99	36-46 yaş	19,64	5,18	Grup İçi	12956,754	402	32,231		
	119	47-57 yaş	17,70	5,59	Toplam	13291,490	407			
	59	58-68 yaş	18,81	6,23						
	32	69yaş ve üstü	18,62	6,01						
AYDÖ	36	18-24 yaş	114,64	23,73					1,997	,08
	63	25-35 yaş	112,57	32,82	Gruplararası	8174,642	5	1634,928		
	99	36-46 yaş	122,71	26,09	Grup İçi	329116,064	402	818,697		
	119	47-57 yaş	111,68	26,00	Toplam	337290,706	407			
	59	58-68 yaş	114,30	32,19						
	32	69yaş ve üstü	120,06	34,06						

Tablo 3'e göre ölçeklerin puanları incelendiğinde; Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin puanlarında yaşa göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$F(5,402)=2,077$; $p=,07$]. Aile Yaşam Doyum Ölçeğinin puanlarında da benzer şekilde yaşa göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$F(5,402)=1,997$; $p=,08$]. Bununla birlikte 36-46 yaş arasında bulunan kadınların psikolojik sağlık düzeyleri ile aile yaşam doyumları diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir.

Tablo 4. Öğrenim Durumuna Göre Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği ve Aile Yaşam Doyum Ölçeği Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Ölçek	n	Grup	\bar{X}	s.s.	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark
KPSÖ	51	Okuryazar değil	17,09	4,86					3,474	,01	E>A E>B
	37	Okuryazar	16,72	5,24	Gruplararası	550,465	5	110,093			
	134	İlkokul	18,52	5,87	Grup İçi	12741,025	402	31,694			
	92	Ortaokul	19,35	5,01	Toplam	13291,490	407				
	77	Lise	20,42	5,63							
	17	Yüksekokul	19,11	8,89							
AYDÖ	51	Okuryazar Değil	105,52	26,71					4,418	,01	D>A D>B E>A E>B
	37	Okuryazar	101,89	29,17	Gruplararası	17567,775	5	3513,555			
	134	İlkokul	117,09	30,45	Grup İçi	319722,931	402	795,331			
	92	Ortaokul	119,79	24,48	Toplam	337290,706	407				
	77	Lise	122,37	26,68							
	17	Yüksekokul	115,11	36,55							

A=Okur yazar değil, B=Okuryazar, C=İlkokul, D=Ortaokul, E=Lise, F=Yüksekokul

Tablo 4'e göre ölçeklerin puanları incelendiğinde; Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin puanlarında öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmektedir [$F(5,402)=3,47$; $p=,01$]. Lise mezunu ($\bar{X}=20,42$) olanların puanları okuryazar olmayanların ($\bar{X}=17,09$) ve okuryazar olanların ($\bar{X}=16,72$) puanlarından anlamlı derece daha yüksektir. Aile Yaşam Doyum Ölçeğinin puanları incelendiğinde ise ortaokul ($\bar{X}=119,79$) ve lise ($\bar{X}=122,37$) mezunu olanların puanları okuryazar olmayanların ($\bar{X}=105,52$) ve okuryazar olanların ($\bar{X}=101,89$) puanlarından yüksektir [$F(5,402)=4,42$; $p=,01$].

Tablo 5. Medeni Duruma Göre Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği ve Aile Yaşam Doyum Ölçeği Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Ölçek	n	Grup	\bar{X}	s.s.	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark
KPSÖ	334	Evli	19,17	5,57	Gruplararası	412,443	2	206,222	,485	,01	A>B
	42	Boşanmış	15,90	6,32	Grup İçi	12879,047	405	31,800			
	32	Nikahsız	18,12	5,41	Toplam	13291,490	407	30,200			
AYDÖ	334	Evli	119,64	25,32	Gruplararası	36392,485	2	18196,243	24,492	,00	A>B C>B
	42	Boşanmış	88,73	38,99	Grup İçi	300898,221	405	742,959			
	32	Nikahsız	111,12	28,33	Toplam	337290,706	407				

A=Evli, B=Boşanmış, C=Nikahsız birliktelik

Tablo 5'e göre Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin puanları incelendiğinde evli ($\bar{X} = 19,17$) olanların puan ortalaması ile boşanmış ($\bar{X} = 15,90$) olanların puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir [$F(2,405)=6,49$; $p=,01$]. Aile Yaşam Doyum Ölçeğinin puanları incelendiğinde ise evli ($\bar{X} = 119,64$) olanların ve medeni durumunu nikahsız birliktelik olarak ($\bar{X} = 111,12$) olarak belirtenlerin puanları boşanmış ($\bar{X} = 88,73$) olanların puanlarından yüksektir [$F(2,405)=24,492$; $p<,01$].

Tablo 6. İlk Evlilik Yaşına Göre Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Aile Yaşam Doyum Ölçeği Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Ölçek	n	Grup	\bar{X}	s.s.	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark
KPSÖ	70	15 yaş ve altında	19,00	5,57	Gruplararası	85,237	2	42,619	1,307	,27	
	144	16 yaşında	18,13	5,98	Grup İçi	13206,253	405	32,608			
	194	17 yaşında	19,12	5,55	Toplam	13291,490	407				
AYDÖ	70	15 yaş ve altında	116,25	28,59	Gruplararası	7295,340	2	3647,670	4,477	,01	C>B
	144	16 yaşında	110,31	30,27	Grup İçi	329995,366	405	814,803			
	194	17 yaşında	119,69	27,17	Toplam	337290,706	407				

A=15 yaş ve altında, B=16 yaşında, C=17 yaşında

Tablo 6'ya göre Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin puanları incelendiğinde; ilk evlilik yaşına göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$F(2,405)=1,307$; $p=,27$]. Bununla birlikte ilk evlilik yaşı 17 olanların psikolojik sağlamlıkları 16 yaşın altında evlenenlere göre daha yüksektir. Aile Yaşam Doyum Ölçeğinin puanları incelendiğinde ise 17 yaşında ($\bar{X} = 119,69$) evlenenlerin puanları 16 yaşında ($\bar{X} = 110,31$) evlenenlerin puanlarından yüksektir [$F(2,405)=4,477$; $p=,01$].

Tablo 7. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanları ile Aile Yaşam Doyum Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyon

Ölçekler	1.	2.
1. KPSÖ	1.00	,487**
2. AYDÖ		1.00
**p<,01, *p<,05		

$r=,00-.30$ düşük, $.30-.70$ orta, $.70-1.00$ yüksek (Büyüköztürk, 2018)

Tablo 7' de iki ölçeğin toplam puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında Psikolojik Sağlamlık ile Aile Yaşam Doyumu arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır ($r=,487$; $n=408$; $p<,01$).

4. TARTIŞMA

Kırıkkale ilinde erken yaşta evlilik yapan kadınlardan Sanayi, Yenimahalle ve Kaletpe mahallelerinde yaşayan gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 408 kadın ile yapılan çalışmada; Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin puanlarında yaşa göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Literatürde de mevcut çalışma bulgularını destekler nitelikte bulgular yer almaktadır. Bildirici'nin (2014) psikolojik sağlamlık ve özel gereksinimli çocuğu olan ailelerde aile yükünü araştırdığı çalışmada; katılımcıların psikolojik sağlamlık toplam puanları ile yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı saptanmıştır. Bektaş (2018) ve Karakurt (2024) tarafından yapılan çalışmalarda da benzer şekilde psikolojik sağlamlık puanlarının yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu bulgular psikolojik sağlamlık üzerinde yaştan başka sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik faktörlerin etkili olduğunu düşündürmektedir.

Araştırmada Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin puanlarında öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Lise mezunu olanların puanları okuryazar olmayanların ve okuryazar olanların puanlarından anlamlı derece daha yüksektir. Taş (2022) tarafından mülteci kadınların psikolojik sağlamlıklarını incelemek amacıyla yapılan çalışmada da benzer şekilde Suriyeli mülteci kadınların eğitim düzeyine göre psikolojik sağlamlık toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Literatürde eğitim seviyesi yükseldikçe, psikolojik sağlamlık düzeyinin de yükseldiğini belirten çalışmalar bulunmaktadır (Çakır, 2009; Koç Yıldırım ve ark., 2015; Soysal, 2016). Bu sonuç beklenen bir sonuçtur. Nitekim eğitim seviyesinin yükselmesi ile birlikte insanların problemlerine daha akılcı yaklaşım, çözümler üretebildiği böylelikle psikolojik olarak da daha dayanıklı olduğu düşünülmektedir.

Evli olanların psikolojik sağlık ölçeği puan ortalaması ile boşanmış olanların puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Evli olan kadınların psikolojik sağlık düzeyleri bekar ve nikahsız birliktelik yaşayan kadınlardan yüksek bulunmuştur. Kimter (2020) yetişkin bireyler üzerinde yaptığı çalışmada evli olanların, bekar olanlardan psikolojik sağlık bakımından daha yüksek düzeyde olduğunu saptamıştır. Yıldız Türker (2018) de evli yetişkinlerin psikolojik sağlık düzeyinin, bekar yetişkinlere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Aile Yaşam Doyum Ölçeği'nin puanlarında yaşa göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Fakat Plunkett ve Henry (1999), Fugl-Meyer ve arkadaşlarının (2002) yaptığı çalışmalarda ise aile yaşam doyumuyla yaş arasında anlamlı bir farklılık olduğunu gözlemlemiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda kültürel etkenlerden dolayı böyle bir farklılık çıkmış olabilir.

Araştırmada; ortaokul ve lise mezunu olan kadınların aile yaşam doyum puanları okuryazar olmayanların ve okuryazar olanların puanlarından yüksektir. Deniz ve Yılmaz (2006) ile Çakmak-Doruk (2008)'in çalışmasında da benzer şekilde eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin yaşam doyumları, daha az düzeyde eğitime sahip olan bireylerden anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Daha yüksek eğitim düzeyi daha gelir düzeyi ile ilişkilendirildiğinde eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin aile yaşam doyumlarının da yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

Aile Yaşam Doyum Ölçeği'nin puanlarında medeni duruma göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Evli olanların aile yaşam doyumları daha yüksektir. Evlilik insanların hayatlarında önemli bir yer tutmakla birlikte yaşam doyumuyla da birebir ilişkili olduğunu söylemek mümkündür (Hünler ve Gençöz, 2003). Ayrıca evlilikten alınan doyum bireyin psikolojik iyi oluşuyla ilişkilidir (Sacco ve Phares, 2001).

Çalışmaya katılan kadınların ilk evlilik yaşına göre Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği puanı arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bununla birlikte ilk evlilik yaşı 17 olanların psikolojik sağlıkları ile aile yaşam doyumları 16 yaşın altında evlenenlere göre daha yüksektir. Ülkemizde 2023 yılı verilerine göre ortalama ilk evlenme yaşı kadınlarda 25,7 olmuştur. Erkek ile kadın arasındaki ortalama ilk evlenme yaş farkı ise 2,6 yaş olarak gerçekleşmiştir (TUİK, 2024). Kadınların evlilik yaşları düştükçe eğitim düzeyi de buna bağlı olarak düşmektedir. Bunun sonucunda da psikolojik sağlık düzeyleri ve aile yaşam doyumları da düşük olabilmektedir.

Çalışmamızda Psikolojik Sağlık ile Aile Yaşam Doyumu arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır Yaşam doyumunu ile psikolojik sağlık arasında pozitif ilişkilerin olduğu yönünde araştırma bulgularını destekleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Rourke, 2004; Batan ve Ayten, 2015; Şahin Baltacı ve Karataş, 2015; Fırat, 2021).

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre; Psikolojik Sağlık ile Aile Yaşam Doyumu arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Psikolojik sağlığın yüksek olması, evlilik süresinin artması, daha iyi bir öğrenim durumuna sahip olma ve evli olma durumu aile yaşam doyumunu olumlu etkilemektedir. Psikolojik sağlık arttıkça aile yaşam doyumunu da arttırmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında konu ile ilgili şu önerilerde bulunulabilir;

- Bireylere ve ailelere sorunlarla etkili bir biçimde baş edebilmeleri için beceriler kazanmaları ve gerekli kurumsal yardım almaları gibi konularda rehberlik ve danışmanlık yapılabilir,
- Belirli aralıklarla bireylerin psikolojik sağlığını arttırmaya yönelik eğitimler, seminerler ve etkinlikler düzenlenebilir,
- Ailelerin aile yaşam doyumlarını artırıcı faaliyetler düzenlenebilir,
- Konu ile ilgili daha geniş örneklem grupları ile farklı değişkenlerle yeni çalışmalar yapılabilir

KAYNAKÇA

- Barraca, J., Yarto, L. L., & Olea, J. (2000). Psychometric properties of a new family life satisfaction scale. *European Journal of Psychological Assessment, 16*(2), 98-106.
- Batan, S., N. & Ayten, A. (2015). Dinî başa çıkma, psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu ilişkisi üzerine bir araştırma. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 15*(3), 67-92
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 4*(8), 101-129.
- Baykoçak, C. (2002). *Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sorunları ve tükenmişlik düzeyleri (Bursa ili uygulaması)*. [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (110019) Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Bildirici, F. (2014). *Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip ailelerde aile yükü ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki*. [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (363240) Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Bektaş, M. (2018). *Evli bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin yordanması*. [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (528021) Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. 24. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Carver, M. D., & Jones, W. H. (1992). The family satisfaction scale. *Social Behavior and Personality: An international Journal, 20*, 71–83. <http://doi.org/dc28fc>.
- Çakmak-Doruk, N. (2008). *Organizasyonlarda iş-aile ve aile-iş çatışmalarının bireylerin performansları üzerine etkisinde iş ve yaşam tatminin rolü* [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (231071) Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Çakır, S. G. (2009). *Factors and mechanisms of resilience among Turkish migrant women in the UK*. [Master Thesis] (250733) Middle East Technical University, Ankara.
- Çalışkan, M., Toker, M. & Özbay, Y. (2017). Aile yaşam doyumu ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi 2*(1), 1-9.
- Çelebi, A., Vefikuluçay-Yılmaz, D. & Güner-Emül, T. (2020). Evrensel bir kadın sorunu erken yaş evlilikler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7* (46), 83-95.
- Çetin Yücel, D. & Mangır M. (2021). Toplumsal cinsiyet rollerinin çocuk kitaplarına yansımaları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi 9*(1), 166–187.
- Deniz, M. E. & Yılmaz, E. (2006). Üniversite öğrencilerinde duygusal zeka ve stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3*(25), 17 – 26.
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being, 3*(1), 93-102.
- Egeland, B. E., Carlson, E. & Sroufe, L. A. (1993). Resilience as process. *Development and Psychopathology, 5*(4), 517-528.
- Fırat, B. (2021). Evli bireylerin duygu düzenleme becerileri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (685805) İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Fugl-Meyer, A. R., Melin, R., & Fugl-Meyer, K. S. (2002). Life satisfaction in 18-to 64-year-old Swedes: in relation to gender, age, partner and immigrant status. *Journal of Rehabilitation Medicine, 34*(5), 239-246.
- George, D. & Mallery, P. (2016) *IBM SPSS statistics 23 step by step: A simple quide and reference*. NewYork: Routledge.
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3*(28), 113-128.
- Goldenberg, H. & Goldenberg, I. (2007). *Family therapy an overview* (7. bs.). United States of America: Thomson Brooks/Cole

- Hünler, O. & Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.
- Ji, J., Xu, X., & Rich, S. L. (2002). Determinants of family life satisfaction in reforming urban China. *International Journal of Comparative Sociology*, 43(2), 169-191.
- Karakurt, E. (2024). Çocukluk çağı travmaları, psikolojik sağlık ve bilişsel esnekliğin depresyon üzerindeki etkisi [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (883579) Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.
- Kımtır, N. (2020). Examining the psychological resilience levels of individuals in the days of COVID-19 in terms of some variables. *IBAD Journal of Social Sciences (Special Issue)*, 574-605.
- Koç Yıldırım, P., Yıldırım, E., Otrar, M. & Şirin, A. (2015). Ergenlerde psikolojik dayanıklılık ile benlik kurgusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (42), 277-297.
- Masten, A. S. (2007). Resilience in developing systems: Progress and promise as the fourth wave rises. *Development and Psychopathology*, 19(3), 921-930.
- Newman, R. (2005). APA's resilience initiative. *Professional Psychology: Research and Practice*, 36(3), 227- 229.
- Norris, F. H., Stevens, S. P., Pfefferbaum, B., Wyche, K. F. & Pfefferbaum, R. L. (2008). Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness. *American Journal of Community Psychology*, 41(1-2), 127-150.
- Plunkett, S. W. & Henry, C. S. (1999). Adolescent perceptions of interparental conflict, stressors and coping as predictors of adolescent family life satisfaction. *Sociological Inquiry*, 69(4), 599-620.
- Resmi Gazete (2004). Türk Ceza Kanunu. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm> adresinden 25.05.2023 tarihinde alınmıştır.
- Rourke, N. (2004) Psychological resilience and the well-being of widowed women, *Ageing International*, 29(3), 267-280.
- Sacco, W. P., & Phares, V. (2001). Partner appraisal and marital satisfaction: the role of self-esteem and depression. *Journal of Marriage and Family*, 63(2), 504-513.
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P. & Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15(3), 194-200.
- Soysal, M.N. (2016). *Facebook bağımlılığı ve psikolojik dayanıklılık* [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (458746) İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Şahin Baltacı, H., & Karatas, Z. (2015). Perceived social support, depression and life satisfaction as the predictor of the resilience of secondary school students: The case of Burdur. *Eurasian Journal of Educational Research*, 60, 111-130.
- Taş, M. (2022). *Mülteci kadınlarda duygu düzenleme ile psikolojik sağlık arasındaki ilişki*[Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (725069) Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Taşdelen-Karçkay, A. (2016). Family life satisfaction scale-Turkish version: Psychometric evaluation. *Social Behavior and Personality*, 44(4), 631-640.
- TMK (2001). *Türk Medeni Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>.
- TUİK (2024). Evlenme ve boşanma istatistikleri, 2023 <https://data.tuik.gov.tr>
- TUİK (2022). Evlenme ve boşanma istatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bo%C5%9Fanma-%C4%B0statistikleri-2022-49437&dil=1>.
- UNICEF (1989). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. <https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>.
- Yıldız Türker, N. (2018). *Yetişkinlerde dindarlık ve psikolojik sağlık ilişkisi üzerine bir araştırma* [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (641489) Uludağ Üniversitesi, Bursa.